

kikerülő fiából, milyen életpályára adja gyermekét a mai nehéz elhelyezkedésre kárhozott időben? Ezt az igen időszerű kérdést tárgyalja a könyv szerkesztője, *Kisparti János dr.: A pályaválasztásról* szóló értekezésben. A hivatás fogalmát határozza meg először a szerző, mindjárt írásának elején: „— A hivatás belső elhivatottságot jelent valamely egész életre szóló munka, feladat végzésére . . .“ (176. l.) *A hivatás érzését már a középiskolában fejleszteni kell a gyermekekben.* A tanulók sokszor változtatják elhatározásukat; ekkor szükséges mind az iskola, mind a szülők részéről az irányítás, elindítás, bizalomkeltés valamely pálya iránt. Különben „*minden hivatás Istentől van, minden hivatásért imádkozni és dolgozni kell!* . . .“ (187. l.)

Hogy pedig a lélek nemesítése, edzése, erősítése mellett a testi fejlődés lehetőségei se maradjanak el, az iskola volt jeles tanítványa, *Perémy Gábor dr.* budapesti belklinikai tanársegéd *A középiskolás fiú testi fejlődéséről* ír nagy szaktudással és igen jóakarattal.

Az utolsó, befejező rész *Kiss József* tollából: *A középiskolai tanuló napirendje*, a szülők számára minden napra adott tétel, a hét minden napjának programja, a tanuló iskolán kívül eltöltött idejének beosztása. Ebben a fejezetben megtalálja a szülő minden korú és osztályú fia számára a napirendet, a délután helyes, hasznos eltöltését, a leggazdaságosabb kihasználását. Külön szól a szerző a kis gimnázista (I—IV. o.) napirendjéről; „*minél kisebb fáradtsággal, szellemi és fizikai energiák felesleges pocskolása nélkül feleljenek meg a rájuk váró feladatoknak*“, (212. l.), azután a serdülő gimnázista napirendjéről (V—VI. o. 15—16 évesek), mikor „*sok tanuló agyát és izmait nyugtalanító tettvágy ösztönzi. Kitűnni a többiek közül. Különb-nek lenni másoknál.*“ (214. l.); majd a harmadik fejezetben a felsős gimnázista napirendjét tárgyalja. Ekkor kell a szülőknek különösen ébereknek és vigyázóknak lenniök, mert „*a felsőbb gimnázista a nagyobb kamaszok állhatatlanságával halálosan únja a rendszerességet, következtességet, még a kötelességteljesítésben is, sőt elsősorban a kötelességteljesítésben.*“ (220. l.) Vigyázzon a szülő a kimaradásokra, fia járására, kelésére, sétáira, szórakozásaira! Az ellenőrzés főképp a szülők gondja; sok felelősség hárul e téren arra a szülőre, ki gyermekének egész életét a maga életével kötötte össze. Nehéz dolog, de a fáradozás, a türelem meghozza a maga rózsavirágát.

Amint így átolvassuk a tanulmányokat, ismételten mondhatjuk, hogy nincs a mai nehéz idő zűrzavaros életében gondos szülő, hivatásos nevelő, tanító számára értékeesebb kincseshánya nevelő-oktató munkájukban, eredményt is felmutató jellemképző fáradozásaikban, mint ez a könyv. A piarista iskolák lelke, a belső, csendes, de eredményes munka érdeme ez a gyűjtemény. Nevelő-oktatásunk egész területére kiterjedő ezen jeles munka helyet kér magának minden, gyermeke gondját szíven viselő szülő otthonában, minden, tanítványát lelkiismeretesen, felelősséggel nevelő tanár asztalán s minden intézet könyvtárában.

Diósi Géza dr.

Imre Sándor: A neveléstudomány magyar feladatai. Értekezések a M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem Paedagogiai Intézetéből, (Szeged, 1935.)

A szerző legújabb könyve azokat a feladatokat tárgyalja, melyek el-

végzése legfőbb dolga a neveléstudomány magyar körének. A feladatoknak óriási változata áll előttünk a könyv olvasásakor és e nagy sűrűségben mégis feltalálhatjuk magunkat, ha követjük a szerzőt azon az úton, melynek minden pontján tisztán látható az egész úrendszer a főerekkel s az ezekben torkolló ösvényekkel. E rendszer nem a feladatok utólagos csoportosításából keletkezett, hanem egyenesen folyt a nevelés fogalmából, mely szükségszerűen a nemzetnevelés fogalmához vezetett. A nevelés a közösségből folyik, tehát abból a sajátos, több tényező által meghatározott közösségből, melyben élünk és eddig éltünk. Ez a nemzeti közösség. Ily közösségben a nevelésnek is sajátos alakban kell folynia, tehát a nemzetnevelés követelménye áll elénk. Ebből a követelményből folynak viszont a neveléstudománynak valamely nemzetre háruló, külön feladatai is.

Innen kiindulva, először a feladatok nagy körei jelennek meg, majd egy-egy kör mind részletesebbé és a feladat mind részletesebbé válik. Csak így módon lehetett elérni azt, hogy a tudományos program teljessé lett és egyik féle feladat sem maradt ki a munkatervből. A feladatok két nagy köre az irodalmat és a kutatást illető tennivalók. Az irodalmi feladatok a neveléstudomány haladásáról, a nevelésügyi mozgalmakról, az itthoni fejlődés menetéről és az itthoni eredményekről való tájékozódást és tájékoztatást tűzik ki teendőnek; a kutatási feladatok a nevelés előzményeinek, körülményeinek, magának a nevelés közelebbi feladatainak, lehetőségeinek, módjának és eszközeinek felderítését kívánják. Mindezeknek a feladatoknak számtalan részfeladata van; mindig kisebb és kisebb, mindig apróbb és apróbb elvégezni valóra tér a tárgyalás, míg végre egészen konkrét feladatokhoz jut, melyek az élet közelségébe viszik az olvasót, megérintve vele, hogyan kell a tudománynak az életből táplálkoznia.

Például a nevelés előzményeinek kutatásáról beszélve, a növendékre vonatkozó élettani előzmények fejtegetései elvezetnek a közegészségügy nevelési vonatkozású kérdéseire, amilyen például a táplálkozás hatása a gyermek testi és lelki minőségére, az örökölhető betegségeknek a különböző vidékeken a gyermekek közötti elterjedtsége stb. A nevelés történeti előzményei során előkerül az a kérdés, hogy milyen volt a nemzet múltja a nevelés szempontjából, bizonyos fajta köznevelésnek milyen politikai következményei lettek, bizonyos fajta közállapotok milyen köznevelést alakítottak ki és így tovább, egészen addig, hogy pl. a háborús iskolázásnak, a hadi érettségiknek mi hatása volt az azután következő években. A nevelői gondolkodás történetét illető feladatok ismét a nagy körből kiindulva elágaznak pl. a szakirodalom területén, azután a gyakorlat területén, majd az egész közgondolkodás körében és a végeig, illetve gyökerekig hatolva olyan kérdések is felvetődnek, hogy pl. valamely nevelésügyi folyóirat mely céllal keletkezett, vagy a nevelői gondolkodás fejlesztői, a szakkönyvek írói hogyan lettek azokká, vagy hogy milyen nevelői gondolkozást mutatnak az országgyűlési naplók, a politikai pártok programjai stb.

A rész kutatásnak megannyi kérdése vetődik fel, melyek egységes elgondolás és központi fogalom által egymásba kapcsolódnak és jelentőséget nyernek, a gyökerekig hatolva pedig étellel itatódnak. A külföldön sokat hangoztatott olyan ténykutatás pusztaságával szemben, melynél a kutató rész-

letekbe vesz és azok összefüggéseit, következőkép jelentéseit fel nem ismeri, a könyvünkben tapasztalható szervesség a részek viszonyában gazdag és termő talajt jelent. Az egyes feladatkörök közötti összefüggést állandóan mutatják azok a magyarázatok, melyek valamely feladat miérettét világítják meg. A nevelés történetének megírása, például — mint a szerző mondja, — azért szükséges, hogy bele tudjunk illeszkedni a mostani fejlődésbe, tehát a régi fejlődést egyenes vonalban, törés, szakadás nélkül folytathassuk. Ezért kell tisztában lenni például azzal, hogy milyen volt a nevelés állapota, alakja, milyenek voltak az intézményei a mai megelőző és az azt megelőző korokban, milyen szükségletekkel álltak szemben akkor és milyenekkel állunk szemben most stb. A kérdések összefüggése azonban nemcsak akkor látszik, amikor történeti folytonosságról van szó, hanem minden irányban léptenyomon feltűnik s az egész munkán keresztül a fejtegetések elevenségét és étellel teljességét biztosítja.

Amellett, hogy a munka a tudomány feladatait foglalja egybe, egyzersmind végigtekintés a neveléstudomány ama nagykiterjedésű területén, mely a nemzeti közösség tényéhez van kapcsolva. A könyv ilyen minőségben is nagy szerepet tölt be, mert a nevelés iránt érdeklődők és a nem szakemberek is megtanulhatják belőle, mi tartozik a tudomány e köréhez és miért tartozik oda. De még nagyobb a jelentősége a neveléstudomány munkásaira nézve: a fogalmak biztos fonalán haladva, temérdek hiány és lézag fedődik fel, melyek csak a magunk munkájával tüntethetők el és tölthetők ki; a hányoknak és hézagoknak, a rendszerből természetesen következő, szükségszerű belátása, a neveléstudomány magyar munkásainak hatalmas indítást, az egyes feladatok kifejtése pedig problémájuk megfogásában biztos irányítást jelent.

Baranyai Erzsébet dr.

Horváth János: Az irodalmi műveltség megoszlása. Magyar Humanizmus. Magyar Szemle Könyvei. XII. Kiadja a Magyar Szemle Társaság. Budapest, 1935.

Az újabb magyar irodalomtörténeti törekvések képviselői között az első hely kétségtelenül Horváth Jánost illeti meg. A különböző német, néha francia irodalomelméleti felfogások itthoni képviselői mellett, kiknek sok jelentős eredményt köszönhetünk, Horváth János végső alapjaiban talán a nagy realistánkhoz legközelebb álló, saját elméletéből indul ki, melyet elsősorban a magyar irodalom törvényeiből vont le. Már ez a körülmény is külön színt ad minden megnyilatkozásának. Ez az elmélet az irodalom fogalmát és folyamatát minden idegen területről (filozófia, történet, etnológia) kölcsönvett jegytől megszabadítja, az irodalom sajátos tulajdonságaiból indul ki, *önelvűen* építi fel rendszerét. Alapja az író és közönség viszonya, belső feltétele az irodalmi tudat, ez a két állandó meghatározó azután változókkal van körülvéve, ilyenek az irodalmi ízlés és stílus. Maga az irodalomtörténeti kutatás anyaga sem állandó e rendszer szerint, kutatandó korok szerint változik, e korok irodalmi tudata határozza meg. Ez a felismerés igen jelentős. Amíg az előző irodalomtörténetírók saját maguk irodalomlátását vetítették vissza a múltba, s így rendszerezési kísérletük végeredményben történetietlen volt,